

પ્રકરણ ૧૧ સંગીત અને સમાજ

ઉદ્દેશ્ય: ગીતોના ગીતોમાં રૂઢીપ્રયોગો સાંભળવું અને વિકલ્પો બનાવવાનો પ્રયાસ કરવો.

સંગીતનો ઉપયોગ સામાજિક સંદેશા માટે થઈ શકે છે. સ્વતંત્રતા સંગ્રામ દરમિયાન, આપણા નેતાઓએ અંગ્રેજો સામે લોકોને એક કરવા માટે સંગીતનો ઉપયોગ કર્યો હતો.

પ્રવૃત્તિ ૧: સંગીત કે જે બધાને જોડે છે!

આપણું રાષ્ટ્રગીત એ વિવિધતાનું પ્રતિબિંબ છે જે ભારત છે!

નોબેલ પારિતોષિક વિજેતા **રવીન્દ્રનાથ ટાગોર** એ પ્રથમ ભારતીય હતા અને બિન-યુરોપિયન હતા કે જેમણે રૂઢિઓ તોડી હતી અને ૧૯૧૩માં સાહિત્યનું નોબેલ પારિતોષિક મેળવ્યું હતું. રાષ્ટ્રગીતની રચના સંસ્કૃત નિષ્ઠ બાંગ્લા ભાષામાં કરવામાં આવી હતી. તે ભારતના વિશાળ અને વિવિધતાસભર ભૌગોલિક પરિદેશને ઉજાગર કરે છે.

- ગીતના શબ્દો અને અર્થને સમજો અને તે ભારતની વિવિધતાની ઉજવણી કેવી રીતે કરે છે તેને પ્રતિબિંબિત કરો.

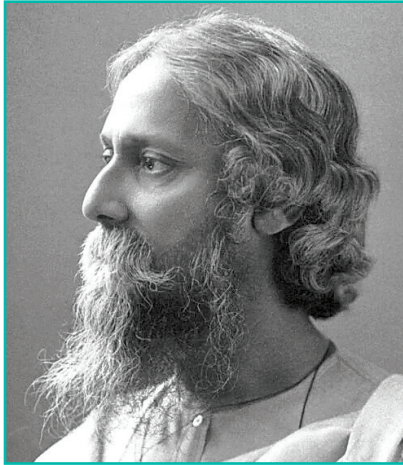
0680CH11

- રચના એ ગીતને કેવી રીતે જાજરમાન લાગે છે તેનું વિશ્લેષણ કરો..
- ગીત તેના શબ્દો અને સંગીત બંને દ્વારા ઉત્તેજિત કરે છે તે ભાવનાની ચર્ચા કરો.

પ્રવૃત્તિ ૨: આપણાં મૂળ

તમે પ્રાચીન ગ્રંથો, વેદો અને ઉપનિષદો વિશે સાંભળ્યું જ હશે. તેઓ આપણને એકબીજાથી ભિન્ન હોવા છતાં પણ માયાળુ, સત્યવાદી અને પ્રેમાળ બનવાની પ્રેરણા આપે છે..

કઠોપનિષદના આ પ્રેરણાદાયી શ્લોકને જુઓ અને શીખો કે જે સ્વામી વિવેકાનંદનો પ્રિય શ્લોક પણ હતો..

વિસ્તૃત ક્રિયા

આ ગીતો કઈ રૂઢીને મજબૂત બનાવે છે?

ગુડિયા રાની, બિટિયા રાની,
પરીયોકી નગરી સે એક દિન

રાજકુંવરજી આયેંગે મહેલો મે લે
જાયેંગે

અનુવાદ : મારી રાજકુમારી
ઢોંગલી, એક દિવસ તારો મોહક
રાજકુમાર આવશે અને એ તને
પોતાના મહેલમાં લઈ જશે.

યશોમતી મૈયા સે બોલે નંદલાલા
રાધા કયું ગોરી મૈ ક્યું કાલા

અનુવાદ : નંદલાલાએ
યશોદાજીને પૂછ્યું કે હું શ્યામ
કેમ છું અને રાધા કેમ ગોરી છે?

શું તમે તમારી માતૃભાષામાં
કોઈ ગીત યાદ કરી શકો છો જે
પૂર્વગ્રહને મજબૂત બનાવે છે?
મૂળ ગીતો લખો અને તમે તેમને
કેવી રીતે બદલશો તે શેર કરો.

ઉત્તિષ્ટ જાગ્રત

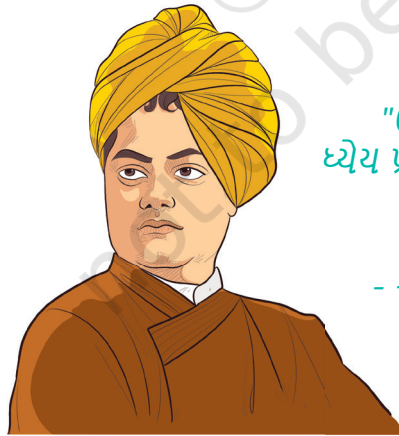
ઉત્તિષ્ટ જાગ્રત
પ્રાપ્ય વરાન્ નિબોધત,
ક્ષુરસ્ય ધારા નિશિત
દુરત્યયા, દુર્ગમ પથસ્તત્
કવયો વદન્તિ.

સાંભળો અને પ્રતિસાદ આપો

હવે, સાંભળો આ ગીત પર. તે કઈ લાગણી પેદા કરે છે?

પ્રવૃત્તિ ૩: પરિવર્તનશીલ બનો!

સાંભળો અને આ ગીત શીખો, અને વિચારો કે તમે કેવી રીતે સુપરહીરો બની શકો છો અને સકારાત્મક પરિવર્તન લાવી શકો છો.

"ઉઠો! જાગો! અને
ધ્યેય પ્રાપ્ત ન થાય ત્યાં સુધી
રોકશો નહીં."

- સ્વામી વિવેકાનંદ

પ્રવૃત્તિ ૪: રૂઢિઓ

સંગીતનો ઉપયોગ રૂઢિઓ બનાવવા માટે પણ થઈ શકે છે. રૂઢિઓ સંસ્કૃતિ, જ્ઞાતિ, રંગ, જાતિ અથવા અન્ય પરિબળો પર આધારિત પૂર્વનિર્ધારિત વિચારો અથવા સામાન્યીકરણનો ઉલ્લેખ કરે છે. પણ તમે તેને બદલી શકો છો!

સાંભળો નીચેના ગીત માટે અને જો તમે ભાષાથી પરિચિત ન હોવ, તો અનુવાદ વાંચો:

બાબુઆ કી મુરગી
બાબુઆ કી મુરગી બોલે ના
બાબુઆ કા મુરગા ફૂકડૂ ફૂ
બાબુઆ કી મુરગી રૂઠ ગઈ
ના માનું મૈ ના માનું
બાબુઆ કા મુરગા ક્યું અકડે?
ઉસકે સિર પર કલગી હૈ
જિસકે સિર પર તાજ નહીં
વો બેયારી મુરગી હૈ

ભાષાંતર

બાબુઆની મરઘી શાંત રહે છે,
જ્યારે બાબુઆનો ફૂકડો ફૂકડે ફૂક બોલે છે!
બાબુઆની મરઘી નારાજ છે,
કહે છે, "હું સહમત નથી!"
બાબુઆનો ફૂકડો શા માટે આસપાસ ડોલે છે?

કારણ કે તે એક શાનદાર પીંછું પહેરે છે,
ગરીબ મરઘીથી વિપરીત, જેને કોઈ તાજ નથી!
ઉપરના ગીતમાં તમે આ
રીતે બદલાવ લાવી શકો છો:

બબુઆની મરઘી કેમ ખુશ છે,
કેમ ખુશ છે? કારણ કે તે ઈંડા આપે છે,
અનુવાદ : બબુઆની મરઘી કેમ ખુશ છે?

કારણ કે તે ઈંડા આપે છે!

સંગીત આપણને લોકોને એક સાથે
લાવવામાં મદદ કરે છે પરંતુ તે રૂઢીઓ પણ
બનાવી શકે છે. એવું ગીત શોધો જે તમને
ઉત્તેજન આપે. તે તમારા મિત્રને શીખો અને
શીખવો. તમને પ્રેરણા આપે તેવા ગીતો સાથે
એક પુસ્તક બનાવવાનું ધ્યાનમાં લો.

